

Формування творчої особистості шляхом впровадження гуманно-особистісної технології Ш.О. Амонашвілі

Костиль Світлана Василівна,
вчитель початкових класів,
спеціаліст вищої категорії, «старший вчитель»
Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №81
Запорізької міської ради Запорізької області
Директор школи – Крук Раїса Миколаївна
Адреса школи – м. Запоріжжя, вул. Істоміна, 18
Тел. (061) 223-62-87
e-mail: znz81@ukr.net
http: <http://znz81.zp.ua/index.php>

Новизна досвіду полягає в оригінальному використанні педагогічних інновацій на принципах гуманної педагогіки.

Актуальність досвіду: В сучасній школі, коли на виховання дитини впливають засоби масової інформації, приклади насильства, жорстокості, від педагогів залежить, якою вона стане. Від вчителя залежить, якими стануть його вихованці. Важливим на сьогодні є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись у продовж життя. Гуманна педагогіка вводить ряд аспектів, серед них найголовніший - духовно-філософський, який допомагає усвідомити як сприймати Дитину, яким чином прокласти шлях до серця дитини, щоб стати товаришами, співробітниками. Саме в такій послідовності гуманна педагогіка перетворює урок у творчу співпрацю вчителя і учня, підтримуючи в учня вроджену мотивацію до пізнання.

Теоретичне обґрунтування: Ідея досвіду базується на творчості класиків педагогічної науки Ш. Амонашвілі, К. Ушинського, В. Сухомлинського, Я. Коменського, Й. Песталоцці, Я. Корчака, О. Захаренка.

Практична значущість досвіду полягає у впровадженні гуманно-особистісного підходу до кожного учня в освітньому процесі,

використанні творчих завдань, які спрямовані на виховання гуманних якостей особистості.

Уроки завжди починаються з посмішки. Посміхаючись, учитель подумки посилає натхнення кожній дитині, бо саме в посмішці сила і мудрість учителя. Вона вчить дітей радіти за успіхи інших, позбуватися почуття заздрощів, співпереживати, бути милосердними. Адже навчання без виховання не буває. Переконана, що тільки в умовах атмосфери свободи, довіри і доброзичливості яскравіше розвивається дитина, розвиваються її здібності, схильність до творчості, оригінального мислення і бачення.

Використовую ряд цікавих прийомів роботи (ігри, стаю учнем, нашіптування на вухо, хвилинки релаксації, рукостискання, виконання учнями творчих завдань, участь учнів у виборі видів занять на уроці). Приділяю велику увагу емоційному стану дітей, вважаючи, що без живого емоційного спілкування вчителя з дітьми неможливо зацікавити учнів, зробити їх активними творцями уроку.

Результативність полягає в тому, що дана система, втілена у практику, дала можливість підвищити рівень навчальних досягнень учнів, їх особистісну відповідальність за якість власної освіти.

Інноваційна значущість пропонованого досвіду полягає у тому, що, враховуючи вимоги до розвитку системи освіти, завдання формування найкращих людських рис, шляхом впровадження принципів гуманної педагогіки з використанням інтерактивних технологій реалізуються через поєднання системи особистісно –орієнтованого, розвивального навчання з класно-урочною системою.

Особистісно-орієнтовану педагогіку називають інноваційною. Бо вона дає змогу у гуманістичному напрямі, поступово трансформуватись у систему нових відносин.

Серед багатьох систем розвивального навчання виділяють гуманістичну педагогіку Ш.О. Амонашвілі, яку сьогодні називають гуманно-особистісною технологією навчання (додаток 1).

Під час проведення творчих письмових робіт на уроці або виконання учнями складних самостійних завдань, - чи то твір на вільну тему, чи написання «книжки», розв'язування задач чи прикладів, - сідаю за задню парту і виконую те саме завдання, що й учні. Отже, на деякий час я стаю також учнем і разом з ними переживаю радість творчого горіння, радість самостійної думки. Моя робота («учителя-учня») теж оголошується всьому класові. Інколи моя робота буває дуже добра, найкраща з усіх робіт, інколи «так собі», але не краща за інші, інколи просто погана, і тоді учні пояснюють мені, чому моя робота їм не подобається. Така робота викликає довіру, співробітництво та є попередженням помилок в учнівських творах.

Таке ставлення учнів до уроку є результатом не якоїсь однієї акції учителя, його якогось «заходу». Це реакція на розуміння вчителем душі дитини, на зацікавленість в успіхах дитини і т.д. Це плата дітей учителеві, це результат співробітництва.

Частиною гуманної педагогіки є «посмішка». Посмішка вчителя має бути щира, добра, тепла, світла, спокійна, йде від серця і бути проникнена любов'ю. Тому кожний день, урок починаємо з усмішки, побажання один одному успіхів та гарного дня. Школа, за Ш. Амонашвілі, має починатися з уроків серця, які «стануть уроками Життя, уроками розширення свідомості. На них енергія вищих почуттів знайде вихід і утвердження. На них вони обернуться до свого серця і полюблять його. На них же сам вчитель стане більш сердечним і чуйним, розшириться його учительський світ». Тому проводжу «урок-посмішка», «урок щастя», «уроки сміливості», «урок-гра», «уроки краси», «уроки серця» (додаток 2).

Захоплених предметною діяльністю педагогів, які своєю головною метою вбачають якнайбільше підготувати переможців олімпіад та

конкурсів (адже саме за ними нині оцінюється якість їх роботи), Ш. Амонашвілі намагається попередити: «Знання без серця не окрилюють людину, а обтяжують. Знання, які не пройшли через Серце, стають злими; без добрих знань і помислів вони руйнують і вмертвляють все довкола».

Велике значення для дітей відіграють уроки пізнавального читання (додаток 3). Це вміння надає людині проявляти вибірковий інтерес до друкованої інформації, з найменшою затратною сил черпати з неї потрібні знання.

Уже в третьому класі, коли в дитини сформувалася здатність одержувати задоволення від авторського письма й авторського читання, розпочинаю дослідницьку роботу, яка має відношення до граматичної будови мови. Отже, освоєння дитиною різних синтаксичних конструкцій стає способом подальшого розвитку його літературного «Я». Учні пишуть твори-роздуми, проводять літературознавчі дослідження, складають діалоги з поетами. У спільній роботі на очах у інших учнів твір розкривається інколи у зовсім інших ракурсах і гранях. Школярі вчаться співпрацювати, бачать цінність співпраці. В маленьких творах діти розмірковують про різні хвилюючі проблеми, філософствують, мріють літературною творчістю (додаток 4).

Система виховання та навчання за Ш. Амонашвілі - це «педагогіка цілісного життя дітей та дорослих», яка будується на початках гуманності й віри в дитину, вихованні творчістю і співпрацею педагогів із дітьми, де в якості педагогів розуміються також батьки. Якщо на дитину покладаються великі надії, то вони потребують і великої педагогіки. Не можна казати: «На виховання в мене немає часу», так само як не можна вважати гуманізм синонімом безперервного потакання, вседозвілля й безконтрольності. Гуманна педагогіка є педагогікою дисципліни, любов до дитини не може шкодити їй. Вона затверджує особистість в дитині шляхом виявлення її свободної волі й будує педагогічні системи, процесуальність яких визначає любов учителя, оптимізм, високо духовна моральність. Вона заохочує

педагогічну творчість і закликає до педагогічного мистецтва. Тому для батьків також організують уроки – диспути «Дитяча агресія», «Спільне дозвілля», уроки серця «Тамниця серця- любов», урок щастя «Життя-це щастя, створи його сам» (додаток 5).

Власне методика початкового виховання у практичній діяльності самого Ш. Амонашвілі вбирає в себе багато новаторських прийомів і методів. Навчально-пізнавальна діяльність школяра стимулюється не тільки за допомогою цікавої й різноманітної подачі учбового матеріалу, але й характером відносин, які затверджує педагог у процесі навчання. Отже, така організація дитячого життя, допомагає дорослому спрямувати енергію дитини на продуктивні заняття.

Моральною основою дитячої кооперації в системі Ш. Амонашвілі є здатність радіти успіхам інших, готовність прийти на допомогу, причому не тільки в межах свого колективу: старші діти допомагають молодшим, беруть над ними шефство. Цікавими методичними новаціями у цій концепції є недопустимість порівняння дітей між собою («він у нас найрозумніший, беріть із нього приклад» і под.).

Тільки віра педагога в сили дитини, доброзичлива його підтримка («я знаю, що ти зможеш»), а також критичне ставлення педагога до самого себе, постійне самовиховання й самовдосконалення нададуть виховному процесу діючої сили й допоможуть постійно знаходити шляхи виховання дитячого розуму й серця. У разі такого ставлення до себе дитина стає повноправним співучасником виховного процесу, тобто певною мірою сам собі методист, учитель, учений, винахідник.

Ідея - головне джерело енергії творчої особистості. Ідеал - це ідея, перетворена в міцний енергетичний заряд, що спрямовує енергію особистості майбутнє».

Зрозуміти багатогранний світ гуманної педагогіки під силу кожному, хто цього з учителів забажає, іти до істини Добра і Краси.